

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vrtnajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, označila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za označila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina: O goji novorojenca. — Leop. Volkmer. — Ritmične in ritmično-metodične vaje v zvezi se poučevanjem pesmi po posluhu. — Književna poročila. — Narodno blago. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Listnica. — Natečaj.

O goji novorojenca.

(Mal donesek k telesnej vzgoji.)

„Izmej vseh živih bitij pride človek najbolj reven, neomogel in neokreten na svet; zato pa trebuje najskrbnejše goje v prvi dobi svojega žitja.“

Kedor je imel užé priliko v bornej kmečkaj kočij videti novorojenca ležati povitega v umazane cape v zibeljčki ter ga je slišal kričati v nesnagi svojij —, kedor je užé opazéval mlado mater na revnem jij ležišču milo ozirajóčo se na poleg nje spečéga deteta, kateremu niti par suhij plenij nima v podklado, — óni vé ter ima pojem o bedi, ki tare našéga ratarja in tudi pozná nevednost in neokretnost, s katero se ima boriti vzlasti, kar se tiče goje otrok, osobito pa malij, prav malij otročajev t. j. novorojeneciv. — Učitelj, národní učitelj, je često v selu, kjer službuje, jedina inteligentna osoba, on živi mej ljudstvom, on zná njega čednosti in razvade, ali bi je vsaj poznati moral. Učitelj, mej priprostim národom bivajóč naj bóde lé-temu v vsakeim obziru svétnik, buditelj. — voditelj. Nikjer naj ne opusti prilike, dobro učiniti, če le more in zná. „Beseda ni konj“ —, napósled tudi óna izdá, in marsikak pouk, ako se kmetiču še také nenaraven in čuden zdi, s časoma vendar le najde slušateljjev, brižnijh vérnikov. In v ta namen prijavim naslednjo razpravo,*) želéč, da bi ó. gg. kolege tudi v tem oziru delovali ter poučevali naš prosti in za dobro vselej vzprejemljivi národ!

* *

Koj po porodu t. j. ko se je rojencu prerezala popkovina ali popkov trak, naj se ta (otrok) dne v užé zató pripravljeno kópel, katere toplína naj znaša 26°—28° R. Po kópeli se ostanek popkovine povije v fino, z oljem premóčeno platnéno cunjico, na kar se široka, rahla povéza okrog telesa ovije. (Ta povéza ali povoj zove se popkov povoj [Nabelbinde].) Ko čez nekaj časa popek

*) Mimo drugih déj uporabljaj sem pri tej razpravi posebno Dr. Ludwig Kleinwächter-jevo znamenito knjigo: „Grundriss der Geburtshilfe für praktische Aerzte und Studierende“. Wien et Leipzig, Urban & Schwarzenberg, 1881. Pisatelj.

odpade, nastane ondi odrt kraj in lé-ta naj se pokrije s čisto, platneno cunjico ali pa z nekaj karbolno vato (Carbolwatte.)

O bleka novorojenčeva ima topla, lahka in ne ozka biti; vzlasti slednja lastnost je zelo važna, kajti, če je obleka preozka, ovira malemu detetu dihanje in pregibanje. Sestoji pa naj ta prva otročja obleka iz srajce, ki je zadej t. j. ob hrbtu, razcepljena in le okoli vrata rahlo privezana ter iz volnénega, tudi zadej odprtega krileca, ki naj se čez spodnji gibali priviha in katero široko opasilo vkup drži. Glava ostane prosta ali pa se pokrije z lahno čepico. Mej nogi ter pod hrbet položé se naj trivoglata plenice, v katere otročaj svoje otrebke polaga.

Ležišče otrokovo naj bode posteljica, v katerej z malo prizdignjeno glavico in pokrit z volnéno odejo leži. Osobito pri nogah naj bode otročetu toplo; zato je dobro, če se tam nahaja grevnica (Wärmeflasche). Nikoli pa naj se ne trpi, da bi mati ali pa kedó drugi otroka jemal k sebi v posteljo. (Vzlasti v tej zadevi so na kmetih kaj malomarni. Kolikokrat se pripetí, da mati svojega stroka v spanji do smrti potlači! Tú imate pač prilike dovolj, učitelji, da pomorete v okom priti enakim neizgodam. Ne štedite besedi ne náuka!)

Jeden naglavnih pogojev za dobro dozorevanje otroka je ta, da se ga vsikdar hrani v največjej snažnosti. Vsak dan se ga mora kópati ter mu očistiti očesa in usta, slednja vzlasti tedaj, kadar je pil, in sicer najbolje s čisto platneno cunjico ter mlačno vodo. Kadarkoli se otrok onesnaži, kar javi po kriku, mora se ga dostojno očistiti in ospšiti; le takó zabranjuje se, da otroče ne postane oguljen (wund). Če se pa to vendarle zgodi, potlej naj se pa položi na oguljen kraj platnena cunjja, pomočena v svinčno vodo (Bleiwasser). Da se posteljica in obleka po nepotrebnem ne ogrdita, položi se naj pod rjuho in plenice kos gummastega platna (Gummileinwand).

Otroka se ne sme okrog nositi, ker se potem razvadi ter svojo obližje s kričanjem nadleguje. Ob toplem letnem času se po preteklih 2—3 tednih otročeta lahko ponese na zrak, po zimí pa naj ostane v hiši.

6—8 ur po rojstvu naj se otroku v prvič sesati dá. Dostikrat stane mnogo truda v to, da otroče prime za sesek. — Dojenčeka naj se pa koj s početka navadi na določén red v pitju, oziroma sesanju; to je njemu samemu, ko tudi materi in vsej okolici na korist in dobro. Dokler še želodec otročji ni v stanu, prenašati večjih količin tekočin, naj se ga doji vsako 2. uro, po preteklih 4—5 dnevih le vsako 3. uro, pri čemur se pa ob nočnem času lahko 6—7ur prestane. Pozneje zadostuje, če v dôbi 24. ur dete 6krat sesá. Ako na ta red strogo pazimo ter ob jednem pozor imamo na tó, da se otrok vsikdar, kadar se le ogrdi, kmalu osnaži in če ga ne navadimo na pestovanje, ampak ga lepo pri míru v svojej posteljčki ležati pustimo —, potem ne bomo nadlegovani po njegovem kričanju, če je sicer zdrav, kajti zdrav, nerazvajan otrok le tedaj kriči, kadar je lačen ali pa onesnažen.

Če mati sama otroka ne more ali pa ne mara dojiti, potem se mora skrbeti za dojnice, ako to sicer razmere dopuščajo. Dobra dojica pa mora naslednje lastnosti posedati:

- a) Biti mora zdrava.
- b) Bode naj moraličnega značaja, brez strastij ter imeti mora ljubezen do otrok.
- c) Njene prsi morajo dostojno dosti in dobrega mleka imeti. Seski naj bodo dovolj razviti ter dojenecu lahko primljivi,
- d) Čas njenega spočetja naj bo — kolikor možno — isto doben z ónim matere.

Ako se v dojeniški posel ponuja več osob, ki imajo ravno navedene lastnosti, potem naj se v to voli vedno raje tako, ki je užé v drugič porodila (od 20—26 let), ker lé-ta imela bode sigurneje več mleka ter tudi znala spretneje ravnati otroka, nego pa žena, ki je rodila v prvič.

Pri izvolitvi dojenic se ima prav pozornim biti. Pred vsprejemom v važen ta posel naj se dotičnica po zdravniku vsestransko prav natančno preizkuje. Le telesno popolno zdrava ženska sme biti dojnica! Osobito rodila (genitalija) in prsi jej morajo biti povsem normalno-zdrava; — dá, celó dobrota mleka naj se izkuša! — Dobro mleko ima belo barvo in ni tanjkotekoče. Najboljše merilo za dobroto dojeničnega mleka je iz gledanje rejenca.

Da bode pa dojnica svojeje nalogi zavsem zadostiti mogla, treba jej je mimo zdravja tudi tečne hrane. Na dan sme tudi 1—3 litra pive piti. — Dobro rejene dojenice imajo mastno mleko. — Dojenica mora biti prav snažna in po vsakratnem dojenji ima si dobro oprati sesek. Slednji dan naj se malo pregiba v svežem zraku. Lahka domača dela sme opravljati.

Če je otrok užé 3—4 mesce star, potem mimo materinega mleka še lahko dobi drugo, lahko prebavljivo hrano; n. pr. rižno kašo, meseno juho Nestle-jevo moko za izrejo otrok in dr., to pa za tegadelj, da se polagoma privadi bolj čvrstej hrani ter da tudi težkoče, ki mu nastajajo vsled odstavljenja, — katero je časi hipoma potrebno — lože prenaša. Otrok naj se doji 6—10 mesecev, kakor je pač telesno razvito. Polagoma naj se odvadi materinim prsam, ne pa hipoma; slednje le takrat, kadar to izrečno zahteva materino zdravje (To presoditi — sevéda — ima le veščak — zdravnik).

Ako mati otroka ne more dojiti in tudi dojnice baje dobiti možno ni, potem ne preostaja družega, nego umeteljna hranitba otroka. Ta pa more le tačas ugodnim uspehom se vršiti, kadar se natanjko po zdravniških predpisih vrši ter z največjo snažnostjo, natanjčnostjo in skrbljivostjo goji.

Po sestavi svoji je mleko oslice in kobile najbolj slično materinemu mleku; ker ga pa pri nas ni dobiti, zato se nanj tudi ozirati ne moremo.

Najnavadnejše nadomestilo (surogat) materinega mleka je kravje mleko. Lé-to poseda več sirine (kasein), sirovega masla in solij, ono ima albumin, ki manjka mat. mleku ter tudi manj mlečnega sladorja, nego to. Kravje mleko ima v sebi tudi več organičnih snovi, zato njega užitek otroku vzroči lahko draženje črevés. Tudi sirina v kravjem mleku ima drugačno kemično sestavo, nego óna v materinem mleku, in se dá dosti teže prebaviti, nego pa sirina v mat. mleku.

Umeteljna hranitba z kravjim mlekom zvezana je z velikimi nedostatkami. Ne oziraje se na to, da je kravje mleko često nositeljica marsikaterih boleznij — kakor volčiča v gobcu in na parkljih (Maul- und Klauen-seuche), tuberkuloze i. dr. — pomisliti se mora, koliko in kakó ga — vzlasti po mestih — pačijo in kvarijo z raznovrstnimi primési. Kjer se to dogája, tam o hranitbi novorojenca z kravjim mlekom niti govora biti ne more. — Drug nedostatek je ta, da mléko, če dalj časa, vzlasti pa še ob toplem letnem času, stoji, kisló postane t. j. v njem nastaja mlečni okis (Milchsäure.)

Ako se v hranitev otrokovo uporablja kravje mleko, potem se ima pri létej paziti na naslednje točke:

1. Mleko naj bode vedno od jedne in iste krave. Ta naj se krmi le z suho pičo; mleko od krave, ki se brani sè svežo krmo, uroči otroku drisko in ščipanje po dróbu.

2. Mleko naj se dvakrat na dan frišno dobljava, ali, če se ga more dobiti le jedenkrat, potem naj se takoj prekuha ter mu primeša nekaj dvojno-ogljenčestokislega natrona, to slednje pa zbog tega, da se mleko ne okísa.

3. Posode, v katerih se mleko donáša, morajo se vedno prav čisto osnažiti; óne pa, v katerih se mleko shranjuje, skrbljivo pokrivati.

4. Ker je kravje mleko po svojej kemičnej sestavi drugačno, kakor materino, — zató naj se stanjša s tem, da se mu pridene nekaj prekubane vode. — Kadar je otrok 5—6 mesecev star, potlej se mu časi lahko dá čisto pristno mleko.

5. Mleko naj ima vselej toplino 28°—29° R. Daje se otroku najlože po nalašč v to ustvarjenej steklenici, ki ima sesalno cevico. Taka steklenica ko tudi sesalna cev imata vedno prav čista biti. Po vsakratnem pitju polagati se ja ima v čisto vodo, — da v njih ne preostaja nikakih mlečnih ostankov, ki bi se potem okisili.

6. Mleka naj se otročaju tolikokrat piti dá, kakor će se sicer doji t. j. naravno izreja.

7. To, koliko naj otrok na jeden pot mleka popije, odvisno je od njega individualne potrebe. Kehrler, slavni poznavatelj otročje higiéne, uči: v 1. mesecu naj se otroku dá 10×4 jedilnih žlic na dan, v 2. mesecu 7×6 jed. žlic na dan, v 3. mesecu 6×8 jedilnih žlic na dan, v 4. mesecu pa 7×10 jed. žlic na dan.

8. Asimilacija umételjne hrane se bistveno oľhkoči in pospeši, ako se otrok vsak dan 5—10 minut skoplje v vodi, 27°—28° R. topline imajočej. — Pozneje se mu mimo kravjega mleka dá lahko tudi rižne kašice, ker ta hrana — vsled svoje konsistence — izdatneje upljiva na ves otročji ustroj.

To bi bila najvažnejša vodila pri hranitbi otrok z kravjim mlekom. Ako otrok ob kravjem mleku ne dozoreva dobro ali pa, če mleka v dositnej množini dobiti ni, — potem se je posluževati drugih surogatov. Najbolj priporočljivi so: Biedert-jeva smetana, švicarsko zgoščeno mleko, Liebig-ejeva juha, Löfflund-jeva otročja hrana, Nestle-jeva moka za male otroke in še več drugih. — Vsa ta nadomestila naravnega mater. mleka so za naše pri-

prosto ljudstvo le problematične veljave: zato se tudi ž njimi dalje pečali ne bomo. — Nekateri otroci, — osobito prav slabotni — dobro se počutijo in izrejšajo z mesno juho, toda brez vsakega sočivja. To nadomestilo si užé tudi naš kmet lahko omisli. — Pri prav slabih otročajih je vedno dobro v povzdigo njih telesnih močij dajati jim na dan po 1—2 kavni žlici kakega močnega in sladkega vina, kakor so: Malaga, Tokajec, Madeira i. dr.

To, kateri surogat da prija kakemu otroku, odvisno je od njega individualitete, pri čemer pa naj se zmirom izvedena, torej zdravnika-veščaka za совет praša. Glavna stvar za dobro rast in primeren razvoj otroka pa je in ostane — istočasna najskrbnejša obča goja.

A. Gradišnik.

Leopold Volkmer, veseli pevec Slovenskih goric.

dr. Jožef Pajek.

(Dalje.)

Dasiravno je bil Volkmer takrat že 73 let star, je vendar vsa pisava jako čista in lepa. Zbirka obsega 37 števil in na koncu „Kazavec“ po abecednem redu. Oblika knjige je podolgovata osmerka in broji 102 strani. Leta 1836. je izdal Anton Murko Volkmerjevo pesniško zapuščino pod naslovom: „Leopolda Volkmera, pokojnega duhovnika Sekavske škofije fabule ino pesmi. Spravil in s kratkim Volkmer'vim življenjem na svetlo dal Anton Janez Murko. V Gradi. Na prodaj v Fr. Ferstl'vi knigarnji, Janeza Lovrenca Greinera. 1836.“ 8°, 148 strani. Obsega pa to izdanje 61 fabul in 12 posvetnih pesni. Prečastita gospoda, častni kanonik Marko Glazer in zlatomešnik Valentin Vraz, sta mi pravila, da je zapustil Volkmer lepo vezano knjigo z zlatim obrezom, ki je obsegala cerkvene pesni za vse praznike in nedelje celega leta. Misli je zajemal povsodi ali iz evangelija ali pa iz berila. Iz te zbirke je gotovo vzeta pesen za drugo nedeljo po svetih treh kraljih, katero nam je v prepisu ohranil pokojni gosp. Anton Stranjščak, in ki se prične z besedami: „Vino v Kani dnes fali * Pri ženitovanji“. Nekaj se je pri skladanju teh cerkvenih pesni gotovo oziral na že preje imenovano knjigo „Geistliche Gesänger... Clagenfurt. 1750“.

Tudi vže preje omenjeni zbirki, pisani 1805. leta se nahaja pesen „Vino v Kani...“ pri II. nedelji po svetih treh kralj. Razun tega je tudi zapustil ves krščanski nauk v ličnem rokopisu, ki je pa tudi izgubljen. Tako mi je pripovedal preč. g. kanonik in zlatomešnik Glazar 14. maja 1883. leta. Volkmer je celó še v starih letih hranil vse pismene naloge, koje so mu morali njegovi učenci izdelovati. Kar jih je bilo pisanih od škofa Zimmermanna, mu nje je g. Glaser svoje dni k sv. Andreju na Koroško odposlal.

Pri sv. Vrbanu se hrani v književnej zapuščini Volkmerjevej majhen listič, na katerem beremo sledeče latinske vrste, pisane od Volkmerjeve roke.

Sacerdos Nauta.

„Doctrina, et pietas sunt sors tua certa, Sacerdos!

His oves tecum tutus ad astra vehis.

Si doctrina deest, sine remo nauta vocaris;

Nautaque, si pietas, diceris absque rati.“

To je bilo gaslo ali navadni izrek Volkmerjev, ki nam pove, da je duhovnik, kateremu manjka pobožnosti in učenosti — podoben kmetu, ki nima ne pluge ne brane.

Nekaj sledov o Volkmerjevi književni zapuščini najdemo v Danjkovej knjigi: „Sto ino petdeset posvetnih pesmi ino dvesto vganjk med slovenskim narodom na Štajarskim“, in sicer v drugem predgovoru, na str. VII, kjer beremo: „Na poveljenje sekretéra igranjske družbe, nizo-esterajskega kralüvanjskega svétnika, gospoda Jožefa od Sonnlaitnara sem tüdi jaz ne nikakega trüda maral, naše Slovenske narodne pesmi, tak dobro pobožne, kak tüdi posvetne, zred pevoglasí, kere je Andraš Šef spisal, spraviti, keliko potrebno, pobolšati, ino na zgorah povedano igranjsko družbo poslati. Vsim, kerí so mi pri totémí pesmospravlanji bili na pomoč, rečem mojo dužno hvalo, posebno duhovnemí Antonji Korošaki, kerí so mi vse Volkmarjarove pesmi y roke spravili, ino kere sem, koliko njih je cesarsko kralovsko predno pregledišče knižno dovolilo, tüdi yu mojo zbirko vzél“. Primeri štey 1: Kmetički stan; štey 79: Napitna pesem; štey. 107: Hrast. štey. 108: Podert hrast; 119: Pesja tenja; 120: Skopi pes; 123: Jünee, 141: Rak. — Kakor se mi je iz Središča poročilo, so dediči Šefovi njegove napeve k Volkmerjevim pesnim sicer dolgo hranili, a zdaj je vse izginolo.

Dostavek. Mat. Ant. Relković, kapelan v Brodskem polku, spisal je razun drugih knjig tüdi „Esopove fabule za slavonsku u školu hodeću dieu. U Osiku 1804, u 8. str. 144.“ Z bakrorezi. Mogoče, da je Volkmer tüdi iz te zbirke kaj zajel: ker nisem mogel knjige dobiti, tüdi o tej stvari ne morem nič gotovega izreči. Leta 1844. je Ignacij Čivić Rohrski izdal v Karloven: „Basne in kratke pripovesti od različnih klasičkih spisateljah iz latinskog, francezskog, nemačkog i našeg jezika skupljene“. Mislim, da so med njimi gotovo tüdi Relkovićeve; ko sem nje pa primerjal z Volkmerjevimi, nisem našel nič podobnega razun onih, ki so zajete iz tujih virov. Le „Iz službe potčérani kurjak“, na str. 19. Čivićevega izdanja je celo podoben Volkmerjevej basni: „Vuk ali odvzeta služba“.

Volkmerjeve basni in pesni.

Opomnja. Vredil sem posamezne številke z ozirom na vire, iz katerih sem nje prepisal, in sem nje postavil celo v tistem redn, v katerem sem nje tam našel. Prvo mesto zavzema Volkmerjev rokopis „Zmes“, v katerem se nahaja 37 številok posvetne vsebine. Na drugo mesto sem postavil one dve posvetni pesni, koji je Volkmer sam l. 1807. v posebnej knjižici natisneni izdal. Za njima slede basni in pesni iz Murkovega izdanja, kolikor jih ni že na prvih dveh mestih na vrsto prišlo. Na štrto mesto bi rad postavil cerkvene pesni, ki

so posnete po rokopisnih virih, izmed katerih je nekaj lastnih Volkmerjevih, in po natisnenih knjigah, iz katerih sem posnemal zopet vse po onem redu, po katerem so bile knjige natisnene. Za naslovnim nadpisom sem povedal, od kod da je Volkmer snov zajemal, ali koga je posnemal, oziroma, kdo da je že pred njim o istem predmetu pisal, in kje da je Volkmerjeva pesem prepisana ali natisnena.

Štev. 1. Sinica ali kaštigana prevzetnost.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 1—4. Murkovo izdanje št. 3., str. 6—8.

1. Sinica na košati * Bukvi tam sedi, * No dugi čas si krati * S svojimi vižami: * Zdaj pejti se navoli, * Zmekne bukovec * Iz veje, no na stoli * Terdno kluva v njo.
2. En jastreb obletava * Boršte, da bi rad * Si froštukla priprava; * Kajti 'ma velk' glad * On sliši, da gdo kluka, * Misli: gdo si ti? * Na bukvo dol poluka, * Vtiča zagledi.
3. Pečenka si ti moja, * Tak si mož guči, * Kak bukeveca je tvoja; * Ne sem sit, kak ti. * Peroti vkup nabira * K bukvi dol vstreli; * Pa goša 'mu zapira * Stezo k vtički.
4. Sinica, v goši skrita, * Glasno se smeji: * Si, jastreb: se nasita? * Sedi dol no spi! * Iz mojga perja stelo * Boš prav mehko 'mea: * Dopuna si si želo, * Kak si 'meti htea.
5. Krez toti špot sinice * Jastreb se jezi, * On razpre perotnice, * Hitro odleti. * Siničji špot, kak kisli * Hren, 'mu stopi v nos, * Leteč na višje misli, * Kak bo vtiči kos.
6. Ne dauč od bukve verta * Oreh veverca: * Lupina je predrta, * Jedro jesti 'ma; * Ja, ja! pa oreh smukne * Veverci spod nog: * Sinica se za-sukne * Trikrat na okrog.
7. Zleti, no oreh zgrabi: * Jastreb vidi to, * Na njeni špot ne zabi, * Smrt to njena bo, * Sedeč na velkem hrasti, * Z vrha se spusti, * No strašno s klunom hlasi; * Jeza v njem gori.
8. Sinico zgrabi, gnavi, * Tiga no vmori: * Zdaj, zdaj, čemerno pravi, * Zdaj se mi smeji, * Zdaj prišlo je na mojo, * Kak sem reka pred: * Sinica! Meso tvojo * Gnes bo moja jed.
9. Sinica k svoji škodi * Nas vuči čednost. * Brez straha ti ne bodi, * Misli na slabost. * Je keru bia z nesreče * Rešen prvokrat, * Jaz bom, naj to ne reče, * Rešen vsakokrat.

Štev. 2. Brumda ali poverženi rat.

Po Volkm. rokopisu „Zmes“, str. 5—6. Murkovo izdanje; str. 79. štev. 51. Rokopis Jakoba Košarja, (roj. 1814. leta v Slabotineh. † v Gradcu 1846.) štev. 68.

1. Ne lažem, ne! da enkrat pozna sem * Visoke časti vrednega človeka, * Ker je, da jaz resnico vam povem, * Od velke zob-bolezni skoro steka.
2. Čelust je z robeom skoz ovito 'mea, * Kak so povite v mrazi stare babe: * Zdaj zob je špota, zdaj sam sebe klea, * Zdaj regeta glih, kak v kaluži žabe.
3. Je boločina henjala en čas, * Dve brumdi si na zobi je nastava. * No z njimi igra: toti glas * Naj lepši je, si misli njegva glava.

4. Kak mesec, da je pun, rad obtemni, * Tak zapusti brumdaša vsa ljubezen
* Do brund, či ga zob drugoč boli, * No si ne zna odpraviti bolezen.
5. Jaz pridem enkrat, no dam njemi rat: * Či češ od zob-bolezni rešen biti,
* Tak vrži brumde proč, moj lubi brat! * Je ne bol brumd, kak zobi,
se znebiti?
6. Železo zobi je kaj drevi gož; * Gož drevi skorjo gloje, no odere, * Ne
nači vzeme brumda zobi loš. * Ne bodi, lubi brat, ne bodi druge vere!
7. Smeječ mi pravi: guči, brat, kaj češ, * Jaz brumde glas več, kak zobi,
lubim. * Tak gvišno ja ti denog to ne veš, * Da z brumdami si moje
zobi gubim.

Štev. 3. Kositva ali prazen strah.

Po Volkm. rokopisu „Zmos“, str. 7—11. Ova smešnica še ni bila nikde natisnena; prepisano sem jo našel edino le v Košarjevej zbirki, in sicer pod številom 67. Volkmer nam v zabavljivej pripovedi pravi, kako se je Kranjcem na Ogrskem godilo, kder so upali veselega življenja pa bogatega plačila, a — nekaj je vmes prišlo. V „Zvonu“ od leta 1882. na str. 259. se bere tale mičen pogovor med Mihom Premeem, njegovim očetom in pa tovaršem Jurijem. „Vi še ne veste, kaj se pravi živeti“ reče nekega popoldne Miha oblastno očetu in Juriju. „Če se najeste soka pa zabeljene kaše, pa že mislite, da se vam dobro godi; kaj ne? Doli pa na Hrvatskem, najslabše, kar smo jedli, bili so žganci. In kaki žganci! Kar plavali so v mašti. A tam jih malo drugače delajo, kakor pri nas. Tukaj jih kuhate, kakor krompir in na skledo za osem mlatičev prideta dva ocvirka; tam pa kar kotel na ogenj, noter pa masla cel lonec, v maslo pa žgancev namečejo. Kadar so ocvrti, pa na mizo, gledajo pa tako lepo iz maščobe, kakor žabe iz mlake.“

„Kakor žabe, praviš?“ čudi se Premeec.

„Naj me vzame, kdor hoče“ zatrjuje Miha, „če jih nismo ravno tako iz sklede lovili, kakor žabe. Pa to je samo jed; a denarja, Jurij, tega smo pa imeli! Da se ne bom nič lagal, do krajevarja ne vem povedati, razumeš, ampak v okroglem številu: kakor rezanice ga je bilo“. Tako „Zvon“.

Mislím, da ga ne bom razdril edinstva našega razcepljenega naroda, če to zabavljico med svet poženem. Vsaj nam Štajercem in Korošcem kranjska narodna pesen tudi ne prizanaša, pa jej le nič ne zamerimo, če poje: „Turku pisal je Adame * Siska vrli gospodare: * Nočem z lepo se podati, * Nočem tudi glave dati; * Hočem rajše se braniti, * Siski poglavar še biti: * Se mi bodete kesali, * Kranjceev niste še poznali“. * — Kaj mi jame zdaj Adame, * Siska vrli poglavare? * — Piše liste, da povelje, * Nest je reče v tri dežele: * V Štajersko, Koroško, Kanjsko, * Lepo zbornico Ljubljansko, * Da je prišel turški blisek, * Da nam hoče vzeti Sisek. * Štajerci so list prebrali, * Grenko kisko se držali, * Tresli vsi se 'n omag'vali, * Ker Turčina so se bali. * List bel tud' Korošči brali, * Z enim glasom pa vsi d'jali: * S Turkom noč'mo se vojsk'vati, * Kaše vrele ne piháti. * Turek ima vel'ke hlače, * Dolge, dolge pa mustače; * Bi vratove naše vglodal, * Kdo ve, kaj bi nam povedal?“. — Torej brez zamere!

(Dalje prih.)

Ritmične in ritmično-metodične vaje v zvezi s poučevanjem pesmi po posluhu.

(Praktičen poskus, prosto sestavljen po Weinwurm-ovem navodu.)

Učitelj. Kako pravi ura? (Tik tak); Povej mi to dvakrat zaporedoma prav enakomerno! N! Še ti!

Uč. Zapiši „Tik tak“ na šolsko tablo! — Kolikokrat si zapisal? Zapiši petkrat zaporedoma! Beri sedaj!

1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Tik	tak	tik	tak	tik	tak	tik	tak	tik	tak

Berite vsi! — Da bomo to lagje pregledali, naredim za vsakim „tik tak“ navpično črto. Prostor od jedne črte do druge imenujemo jeden predalček! Koliko predalčkov imamo tedaj?

Sedaj boste brali še jedenkrat in to tako, da boste z roko tudi kazali. — Levo roko denite na klop, a desno do komolca naslonite k prsim; s spodnjim delom boste pa mahali in sicer tako, da, kadar rečete „tik“ mahnete navzdol, a kadar rečete „tak“ mahnete kvišku! Tako! poskusi sedaj ti! Ti! Vsi! Kolikokrat ste mahnili navzdolu? Kolikokrat kvišku? Zakaj? Namesto besedie „tik tak“ lahko rečemo: „jedna“ „dve“. Kaj bomo rekli namesto „tik“! (1) in mesto „tak“? (2). Kako bomo mahnili, kadar rečemo „jedna“? Kako, kadar rečemo „dve“? Jaz zapišem tedaj nad besedico „tik“: štev. 1 in nad besedico „tak“: štev. 2! Taisto tudi v 2., 3., 4. in 5. predalčku.

Beri sedaj to s številkami in mahaj z roko, kakor sem povedal! N! Vsi!

Sedaj bomo pa besedici „tik tak“ popolnoma opustili, in jas naredim na tej vodoravni črti mesto „tik“ jedno piko in mesto „tak“ zopet jedno piko. (Se naredi.)

1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Katero besedico nadomestuje prva pika? (tik). Katera številka stoji zgoraj nad besedico „tik“? (št. 1). Tedaj naredim tudi nad to piko štev. 1! Katero besedico nadomestuje druga pika? (tak). Katera številka stoji nad besedico „Tak“? (št. 2). Tedaj naredim še nad drugo piko štev. 2. Potem naredim to navpično črto, in ker se v drugem predalčku ponavljati isti dve besedici, naredim tudi tu dve taki piki in zapišem nad prvo štev. 1., nad drugo štev. 2. Ravno to velja za tretji, četrti in peti predalček!

Sedaj bomo pa to brali! Na jedno mahnete z roko navzdol, na dve kvišku! Kolikokrat bomo to storili? Zakaj? Poskusi A! Še ti B! Vsi!

Da se ritmični čut posebno utrdi, naredi naj učitelj pod prvo vrsto še dve drugi tudi s 5. predalčki, katere potem otroci do konca brez prenehljeja bero, a učitelj naj jih spremlja na goslih z melodijo enakega ritma.

U. Vi ste vedno z enakim glasom brali. Sem tudi jaz vedno en glas igral? (Ne, več glasov.) Slišali ste tanke in debele ali visoke in nizke glasove. Poskusimo še enkrat!

Učitelj igra na gosli. Učence poje za njim. Ti si zapel jeden glas — več glasov — jednega prav nizkega, jednega prav visokega. — Jeden teh je globokeje, drugi višji. Kateri je globokejši, prvi ali drugi?

Čujte igral vam bom ta glas še jedenkrat! Zapoj ga sedaj ti na besedico „la“! Zapoj ga dvakrat zaporedoma: Še ti! Vsi!

Pomnite otroci, da sedaj vsaka teh pik pomeni jeden tak glas, kakoršnega ste ravnokor peli. Sedaj ga boste pa tolikokrat zapeli, kolikokrat stoji na šolski tabli zapisan! Kakor vidite je tu pet predalčkov; Vsak predalček ima dve piki, za vsako piko bodete jedenkrat ta glas zapeli! Kolikokrat ga bodete tedaj zapeli? Kadar pojete prvi glas, mahnete z roko na vzdol, kadar pojete drugega, mahnete kvišku. — Poslušajte, prvi poskusim jaz! Poskusi sedaj ti! Zapojte vsi!

Vsem vam je znan pregovor, ki pravi; Rana ura, zlata ura! (Pomen se razloži.) Sedaj bomo pa ta pregovor izgovarjali na ta glas mesto besedice „la“. Zapisal vam ga bom pod te-le pike.*)

1	2		1	2		1	2		1	2
●	●		●	●		●	●		●	●
ra	na		u	ra		zla	ta		u	ra

Pod prvo piko zapišem prvi zlog, „ra“ pod drugo, drugi zlog „na“ itd.

Tudi zdaj boste z roko mahali: kadar rečete „ra“ mahnete z roko na vzdol, a kadar rečete „na“ mahnete kvišku. — Enako v 2., 3. in 4. predalčku; petega zbrisemo, ker ga ne potrebujemo.

Poslušajte tedaj! Zapoj ti! Vidva! Vsi. — Učitelj spremlja na goslih.

Po končanih teh predvajah napiše naj učitelj na šolsko tablo besede pesni „Po šoli“. (Slavček I. stp. šte. 2).

1	2		1	2		1	2		1	2
Več	no		sla	vo		Ti	po-		je	mo,
1	2		1	2		1	2		1	2
Z na-	mi		naj	Te		vse	ča-		sti;	—
1	2		1	2		1	2		1	2
Hva	lo		Te	bi		vsi	da-		je	mo
1	2		1	2		1	2		1	2
Za vse,	kar smo		1	2		1	2		1	2
			sli	ša-		li.	—			

(Razlaga). Navadno po šoli molimo, včasih pa tudi pojemo. Molimo ali pojemo pa zato, da se Bogu zahvaljujemo za prejete nauke. Pesmi po šoli so tedaj take, da nadomestujejo molitev. — Sedaj bomo videli kaj nam ta pesem pove. Beri prvo vrstico! Komu pojemo slavo? Besedica „Ti“ pomeni tedaj Boga. Beri drugo vrstico! „Z nami“ pomeni tu učence. Tedaj, kakor učenci Boga časte, časti naj ga vsakdo. Beri tretjo in četrto vrstico! Zakaj dajo učenci Bogu hvalo? Za vse, kar so se lepega naučili; učenci so hvaležni.

Sedaj pa pazite, bral vam bom to pesem še enkrat (učitelj bere naj ritmično naglašeno). Beri sedaj ti! Vsi! Hočem vam jo tudi zapeti! (Učitelj naj

*) Učitelj piše naj pod one pike, katere je naredil v prvo na šolsko tablo. Jaz jih naredim zaradi večje jasnosti še jedenkrat. Pisatelj.

jo zapoje ali pa igra na goslih). Da se jo boste lagje naučili, peli boste najpred prvo vrsto. (Se igra). Poskusi ti! Vsi! Poslušajte, igral vam bom drugo vrsto! Zapoj! Zapojte obe vrsti! Sedaj bom igral tretjo vrsto! Zapoj! Vidva! Vsi! In sedaj četrto vrsto! Zapoj! Vsi! Še enkrat vso pesen!

Poskusili bomo še enkrat brati, in sicer tako, da boste tudi z roko mahali. Da bo to tem lagje, razdelim pesen v predalčke. V vsak predalček denem dva zloga! Katera zloga prideta v 1., 2., 3., itd. predalček? Katero številko lahko zapišemo nad prvi zlog? Katero nad drugi? Kako bomo mah-nili, kadar izgovorimo prvi zlog, nad katerim stoji številka „jedna“? Kako, kadar izgovorimo drugi zlog, nad katerim stoji številka „dve“. Kako bomo mahali pri zlogih „sti“ v drugej in „li“ v četrtej vrstici? Zakaj? Beri sedaj ti! Vidva! Vsi!

No, ker ste sedaj dobro brali, boste tudi lahko peli in z roko mahali. Le pomnite, da vselej na prvi zlog mahnete navzdol in na drugega kvišku. Zapojte sedaj tako!

S početka naj učitelj z otroci vred poje in z roko taktira, pozneje, ko se je ritmični čut pri njih že vdomačil, spremlja naj jih na goslih.

H. Podkrajšek.*)

Književna poročila.

„Vrtec“, časopis s podobami za slovensko mladino, prinaša v drugi številki naslednje zanimljivo berilo: V. Škoda: Lipa pri starem gradu (pesen); Iv. T.: Kum pripoveduje; Ksaverij: Čarovnica ali solnčeva sestra; Pobožni otrok; Belski: Srajea zadovoljnega; Dimnikar; Sanje; Gostoljubnost pri Slovanih; Pred Bogom smo vsi jednaki; Otroci, usmilite se ptičev; Gašparjeve zabave; Listje in cvetje; Raznosti. — „Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca, in stoji za vse leto 2 gld. 60 kr.; za pol leta 1 gld. 30 kr. Naročnina naj se pošilja vredništvu „Vrtčevemu“, Mestni trg št. 23 v Ljubljani. — Mi prav toplo priporočamo ta istinito izborno vredovan in zanimljiv list v obilo naročevanje.

Mej mnogoštevilnimi nemško-literaričnimi novostmi, koje nam je prineslo preteklo leto, zavzema vzlasi nova, druga izdaja

O. Spamer-jevoga illustrov. „Konversations-Lexikon-a“

odlično mesto in je vredna splošnega zanimanja. Otvoriti delo, katero obsega vse človeške véde in znanje v tesnem okviru pa v lahko razumljivi obliki, založniku ni bila lahka naloga, a kolikor nam priča do sedaj obelodanjeni del — v kratkem bo de s 24. snopičem I. zvezek dvoršen — se je izdajatelj njene izvršitve z redko spretnostjo lotil.

Po popolni prestrojitvi in znatnem razširjenju prejšnje (prve) izdaje, po točni preciziji posameznih člankov, vzlasi pa po bogati prikladi pojasnovalnih podob in zemljevidov (čez 6000) predstavlja se nam delo v popolnoma novi podobi, in — stoječ na vrhuncu časa — zadostuje pač vsem tirjatvam, ki se zamorejo staviti do takega ali sličnega podjetja. Tudi gledé zunanje oblike založnik ni skoparil. Papir in tisek je lep, in cena — 200 snopičev á 30 kr. — se je le z ozirom na mnogobrojno naročitev tako nizko postavila.

*) Prosimo še večkrat kaj.

Mi temu podjetju, ki je pri današnjem teženju po izobraževanju postalo za vsakega neizogibna potreba, in pri čegar izvršitvi se udeležuje veliko število slavnoznanih strokovnjakov in umeteljskih, želimo, da se prav izdatno razširja.

„Schule und Haus“ imenuje se časopis, kojega izdavata vadniška učitelja na dunajskem „Pädagogium“-u, J. Eichler in E. Jordan, in kateri je nastopil 1. dne januarja t. l. svoj II. letnik. Ne moremo si kaj, da opozorimo učiteljsvo naše pa tudi nemškega jezika zmožne skrbne stariše na to literarično prikazen. List prinaša podučljive članke o duševni in telesni vzgoji, pogovarja način, kako se naj učencem pri učenju pomaga, objavlja one postavne določbe, katere je treba vedeti ysem starišem, ki imajo otroke šolske dolžnosti, pojasnjuje vse stvari, ki se tičejo šole, ponka in vzgoje ter prinaša kritične pogovore o časopisih za mladino in knjigah splošno naobrazajoče vsebine, novele in pripovedovalne snovi za otroke itd.

Iz tega kratkega obrisa njegove vsebine se jasno vidi, da ta časopis vtegne ustrezati nujnim potrebam in biti mnogim starišem, kateri se količkaj brigajo za duševni in telesni razvoj svojih otrok, potreben in zanesljiv svetovalec. Izvanredno nizka cena (2 gld. za celo, 1 gld. 10 kr. za pol leta) omogoči vsakemu, da poseda ta res dober in v tej osnovi dosedaj edini časopis. — Izbaja 1. in 15. vsakega meseca, naročuje se pa nanj pri opravištvu „Schule und Haus“, (III. Reiserstrasse 2 in Wien).

„Ljubljanskega Zvona“ drugi letošnji snopič obsega to-le vsebino: 1. Gorazd: Zadnja večerja. Balada. — 2. Dr. Fr. Detela: Veliki grof. Zgodovinski roman. (Dalje.) — 3. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. 22. Pod hruško. — 4. J. Trdina: Vinska modrost. II. Poglavje. Uganke. — 5. Iv. n. Šubic: Nekolike črtic o krvi naši. (Konec). — 6. Iv. Trinko: Pesmi beneškega Slovenca. — 7. A. Funtek: Po zimi. Pesem. — 8. Fr. Wiesthaler: Slavnj Slovenca. I. Dr. Jakob Zupan. — 9. Alfonz Pirec: „Jour-fixe“. — 10. A. Fekonja: Uplemenitev Teharčanov in njihovega plemenščina. — 11. Janko Kersnik: Agitator. Roman. (Dalje.) 12. Ivan Franke: Umetniške starine na Gorenjskem. (Dalje.) — 13. Književna poročila: II. Dr. K. Štrekelj: Slovenska slovnica za srednje šole. — 14. Slovenski glasnik: Nove knjige slovenske; Karol Rudež †; pogled na cerkveno književnost slovensko leta 1884 (dalje); književno naznanilo; gramatičke základy jazyka slovinského; književnost hrvaška; novi grobovi; popravek. — 15. Janko Kalán: Šah. — „Ljubljanski Zvon“ izhaja v mesečnih po 4 tiskovne pole vélike osmerke obsežnih zvezkih, ter stoji za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

Narodno blago.

XXXIX.

Pravljice iz Slovegraškega okraja.

Zapisal Fr. V.

3. Kako je nastal „Holmec“ in zakaj so stavili nanjem cerkev?

Ko je bilo jezero Mislinjske doline odteklo, nastale so po dolinici hiše in cerkve, kar pa je hudega duha zelo jezilo, kajti bal se je, da bi ljudje prepobožni postali. Hótel je prekopano vejo Pohorja zopet zadelati; ljude in cerkev naj bi zopet voda poplavlila.

Gotov si svojega vspeha, pravi nekemu duhovnu, kaj je namenjen storiti.

Z duhovnom napravita stavo in sicer: ako bodé duhoven prej sv. mešo opravil kakor on svoje delo izvršil, izgubi zlodej in ne sme doline zadelati, ako pa ne, pa mu slobodno njegovo podjetje. Stava obvelja. Hudi gre na bližnje Pohorje, odčesne največi vrhunec in ga zavali proti jugu, zato da bi tudi na tej strani bolje zakovaril. In to je današnji hrib Turjak. Še drugi kos hriba nese v dolino in po dolini naprej, da bi ž njim na severu zastavil odtok vode Mislinje. Že je bil blizu prekopa, a v tem trenutku je tudi duhoven že opravil sv. opravilo. Hudi duh je stavo izgubil. To ga tako vzeji, da kos hriba sredi polja zažene. In to je Holmec pri Slovengradcu.

Ljudje pa so v zahvalo, da jih je Bog rešil tolike nesreče, sezidali na Holmcu Mariji Devici posvečeno cerkev. Tudi na Turjaku, pravijo, je bila nek-daj sv. Žibrtu posvečena cerkev, koja pa je baje kruti Turek razdjal.

Dopisi.

Ljubljana. (Potreba ustanovitve nekaterih meščanskih šol na Kranjskem) Novela z dné 2. maja 1883 in ministerka naredba z dné 8. jun. istega leta svojo pozornost posebno na meščanske šole obračate ter dajete tej tako obliko, da se bode ona v prihodnje v vseh naših krogovinah močno razvijati mogla in se bode gotovo tudi to storilo.

Tudi za naše Kranjsko nastaja prevažno vprašanje, ali naj bi se tukaj nekatere meščanske šole ustanovile; ali bi bile dovolj koristnosne za občni blagor, in slednjič, ali bi imele dovolj obiskovalcev?

Preiskujmo v ta namen razmere današnjega študiranja na naših srednjih šolah in žive potrebe in koristi, katere naše prebivalstvo od studiranja v občé in posamezno zahteva. Zato sledimo naši učeči se mladini po njenem ustupu v srednje šole do nje polnoletnosti ali do odraslosti.

Pri primerjanju posameznih poročil srednjih šol na Kranjskem, če nekatere letnike pregledujemo, spredvidimo, da je njih obisk leto za letom mnogobrojnejši. Akoravno pa imajo vse dovolj obiskovalcev, je vendar v tej zadevi ljubljanski gimnazij še najbolj preskrbljen, in iz razmer, ki se tukaj prikazujejo, katere se v največi meri vidijo, lahko zaključimo, da se tudi na drugih naših srednjih šolah, dasi v manjši meri, jednako godi. Namreč, v tem, ko v prvi razred omenjenega zavoda 150 do 170 in še več dijakov vsako leto vstopi, se to število v preteku nekaterih let pri stopanju v višje razrede skrči na polovico, tretjino, četrtino. Ali je to za naše razmere koristnosno in prav, če se na naših srednjih šolah število njih obiskovalcev v takem razmerji krči? Ali ima ta ogromni izstop dobre ali slabe posledice? Ati bi se ne dalo v slednjem slučaju takim dijakom, ki očividno iz različnih razlogov ne bi smeli na srednje šole, z drugimi zavodi pomoči?

Kaki so razlogi, da dandanes vsi stariši, kojim njih materijalno stanje koičkaj dopušča, svoje sinove tako radi na srednje šole, osebito na gimnazije pošiljajo, kaj hoté doseči in v koliki meri se jim njih namen posreči?

Mnogo vzgledov spodbuja stariše, da želijo svoje sinove pustiti studirati. Opazovali so pri svojih sosedih ali pri uže v dejanski službi stoječih uradnikih, da morejo pridni, talentirani dijaki s pomočjo stipendijev in po blagosrčnosti

imovitih ljudij, kjer si lahko mnogo zaslužijo, ne da bi od doma preveč podpore potrebovali, po preteku studijskih let si kmalu do dobrih državnih ali privatnih služb pomagati ali si na drug način svojo eksistenco povoljno osiguriti. Zato bi radi tudi svojim sinovom jednako dobro pomagali.

Pri tem pa ne vedó ali ne pomislijo zadostno, kolikim mukam in trudu svoje sinove razpostavljajo, da je le močna volja in trdno zdravje v stanu, kaj takega prestati ter da je mnogo dijakov, koji pri tem zaradi mnogih zaprek onemorejo, in da se ravno tako njihovim sinovom pripetiti zná. Troškov poprej ne preračunijo, ki jih bo de studiranje veljalo, in ne primerjajo svoje dohodke z njimi; tudi to razmerje v poštev ne jemljó, da je dandanes uže težje postalo, precej po dovršenih studijah s plačo dotirano službo dobiti in da bo de to v prihodnje še težje. Lehkomišelnó prepusté jih usodi in njenim dobrodelnim ali zlém slučaju. Velik del prebivalstva, osobito na deželi, pa želi, da bi njih sinovi zadobili nekoliko večjo omiko in popolnejšo vzgojo, kakeršno jim demača šola podaja, da bi ti pozneje mogli obrt, rokodelstvo ali kmetijstvo svojih starišev s sedanjim razmeram primernimi duševnimi sredstvi lažje in krepkeje nadaljevati. Zato jih morajo na srednje šole nekoliko let poslati, ker družih zavodov manjka, ki bi jim bolje ugajali. Vender jim ne pusté ta zavod dovršiti, ker bi se s tem dela odvadili in preveč gospodski postali.

Nížje uradništvo po vsej deželi raztreseno s komaj tolikimi dohodki, da zamore skromno, največkrat z mnogimi glavami obdarovano rodbino pošteno preživiti, mora tudi gledati, da svoje sinove h kruhu pripravi. Jednega sinka bi zamogli še v tujem kraju vzdrževati; dveh ali pa več, nikakor. Ako bi studiranje samo dve ali tri leta trajalo, zamoglo bi počasi jednega za drugim v take zavode pošiljati; tako pa mora vse zanemarjati.

In tako je na tisoč rodbin, ki bi rade svoje sinove izobražile; nekateri imajo dovolj premoženja, da bi jih lahko izstudirali, toda njih sinovi nimajo volje za to ali pa talenta ne. Drugim materijašno stanje tega ne dopušča. Vsi pa bi radi, da bi njih sinovi vrlí, pošteni in pridni državljani postali.

(Konec prih.)

Iz breške okolice Poročati Ti moram, dragi Popotnik, da se mi pri nas nič več tako prijetno ne zdi, kakor je bilo nekđaj. Mestu prijateljske odkritosti, katera nas je prej združevala, ylada zdaj nezaupljivost.

Kakor Ti je znano, je naše društvo, dokler ga je tudi učiteljstvo sevniškega okraja zdavno podpiralo, marljivo delovalo. Po razdruženju je pa to nekđaj živahno društvo tako hirati začelo, da ga hočeje — ako ne dobi ne pričakovane pomoči, — na pepelníčno sredo pokopati.*)

Je li je pa samo razeepljenje med učiteljstvom obeh okrajev to hiranje zakrivilo? — Temeljítih vzrokov zato ne vemo, ali dozdeva se nam, da imajo v osebnostih svoj početek. „Slov. Narod“ je baje lani trdil, da to društvo nima „narodne podlage“.

Učitelji tega okraja, ako Vam je na obstanku in napredku zdaj umirajočega društva kaj ležeče, zdramite se in pokažite, da niste še pozabili, kar ste dolžni sebi, šoli in narodu! Do Tebe dragi Popotnik, se pa zaupno obrnem in Te prosim, spokori in pelji naše zapeljane tovariše na pravo pot! Tebi povsod číslanemu, se bode vrjelo in zaupalo, Tebe bodo vbogali!**)

Upam, da mi ne odrečeš moje prošnje in da se prejšna živahnost v to društvo zopet poverne ter da ti bodem zamogel kmalu kaj bolj veselega poročati.

— ? —

*) Je li mogoče?! — Kaj ste pozabili, tovariši, da je le v družbi moč! Danes, ko si posameznik in celi stanovi iščejo zaveznikov, hoče se pri Vas vršiti razkolništvo?!

**) Vaše zaupanje nas zelo časti, a prepričani smo, da se bode zaupljivost mej društvenike in marljivost k vzajemnem delovanju tudi brez naše ingerence povrnila v društvo, katero je, kako nam je dovolj znano, narodno šolsko ledino vedno prav marljivo obdelovalo in stanovne težnja vrló in vspešno zastopalo. Da se v tem svojem prepričanju ne motimo, ktemu — Bog pomoi. Vredu.

Iz Dunaju, 5. febr. 1885. V seji budgetnega odseka 3. t. m. interpeloval je dr. Vitez Tonkli vladu, kako je to, da se na Mariborski učiteljski pripravnici nobenega predmeta ne predava v slovenskem jeziku razun slovenščine in še ta po učitelju, ki iz slovenskega jezika né izprašan. Vladni zastopnik Fidler odgovoril je na to, da dotične šolske oblasti še néso izrekle potrebe, slovenski poduk vpeljati na Mariborski pripravnici. Vitez Tonkli je menda s tem odgovorom zadovoljen, odgovoril vsaj né nič.

F. G.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je za šolo na Vratih na Koroškem 200 gl. iz svoje Najvišje zasebne blagajnice.

[Iz e. kr. štaj. dež. šolsk. sveta.] V seji 15. dne januarja 1885. l. bili so po dež. šolsk. svetu na ljudsk. šolah nameščeni, kot nadučitelja: Karol Deng v Kapfenstein-u in Jože Hatle v Altenmarktu pri Fürstenfeldu; kot učitelja: Edv. Maierl v Parsehlug-u in Lovro Stöckl v št. Janžu pri Judenburgu, kot učiteljica: Aurelia Steinhäuser na dekl. šoli v Voitsbergu; kot podučitelj: Jože Messner v Judendorf-Seegraben-u. Nadučiteljema Alojzu Schütz in Venel. Weyer se je pripoznala stalna —, podučiteljici Mathildi Neusser pa začasna pokojnina. V tej seji je dež. š. svet vzel na znanje letno poročilo o stanju štajersk. dež. meščank. šol v 1883/4. l.; je odobril lokalno izključenje učenca nekoga gimnazija, je rešil prošnje za pripoznanje starostnih doklad itd. in je izrekel krajnemu šolsk. nadzorniku Francu Strutz v Deutsch-Landsberg-u za njegovo patriotično in šoli prijazno mišljenje, katero je pokazal s tem, da je na tamošnjem šolskem poslojju v spomin na prevzvišeno navzočnost Nj. Veličanstva presv. cesarja dal vzdati marmorno ploščo, svojo zahvalo.

[Nagrade za gospodarski nadaljevalni pouk] dobili so lani na dolnjem Štajerskem naslednji gg. učitelji: J. Barle v Slov. Gradcu, Jurij Bregant v Negovi, Ignacij Cizelj na Vranskem, Simon Erženjak v g. Radgoni, Josip Horvat v Ljutomeru, V. Kocmut na Hajdini, J. Ornik v Brežicah, J. Reich pri sv. Lenartu, J. Stöger pri sv. Petru, Simon Štrenkelj v Središči, Josip Vidie v Priboldu.

[J. A. Rožek-ov šematizem ljudskih šol na Štajerkem] je pred kratkim zagledal beli dan in ga dobivajo tisti, ki so se zanj že prej oglasili, pri dotičnih okr. pol uradih po 50 kr. komad.

[Gosp. Koprivnika], e. kr. vadniškega učitelja in marljivega našega sotrudnika, zadel je prav britek udarec. Umrla mu je namreč po kratki a hudi boleznii soproga Pavlina v 32. letu njene dobe.

[Starostno doklado] dobil je gosp. Ivan Žolnir, učitelj v Spitaliču v konjiškem okraju.

[Umrl] je pretekle dni v Erfurtu obče znani pedagog in spisatelj „Praxis der Volksschule“ — dr. Karl Kehr, tamošnjega seminarja ravnatelj.

[Nemška ljudska šola v Ljubljani] se bode tudi po sklepu mestnega odbora brez ugovora ustanovila. Mestni magistrat ima nalog, da vse potrebno ukrene, da se soglasno z naročilom e. k. deželnega šolskega sveta ta šola začénja začetkom šolskega leta 1885/86. S tim sklepom je tedaj tudi narodnim mestnim šolam odprta pot naravnemu poučevanju t. j., da se bode po vseh razredih poučevalo v slovenskem materinem jeziku, in da se bode nemščina kot učni predmet začénjala učiti namesto prvo še le tretje šolsko leto.

Mestne ljudske šole bodo zdaj, kar se tiče uka v slovenščini in nemščini, veliko na boljem, kakor do zdaj, ker se bodeta oba jezika učila po naravni poti — od znanega do neznanega, od lahkega do težjega. Vsakemu svoje! „U. T.“

[Plača ljubljanskemu mestnemu učiteljstvu] se je vsled ukaza sl. c. k. deželnega šolskega sveta s 14. jan. t. l., števil. 35., in po postavi z 28. dec. pretečenega leta (dež. zak. števil. I., § 2. 1885. l.) v mestni blagajnici koncem meseca januarja t. l. ustavila, ter se od 1. tega meseca nakazala pri normalnem šolskem zakladu. Mestno učiteljstvo bode tedaj od 1. febr. t. l. svojo tvorno plačo dobivalo pri deželni blagajnici.

[Šolstvo na Dunaju.] Dunaj ima 31 meščanskih in 104 ljudskih šol. Učiteljev je 1232 in 919 učiteljic; šolskih otrok je 72.312, in sicer: 35.080 dečkov in 27.232 deklie.

[Imenik] šolskih oblastev, učiteljev in učiteljic na Kranjskem, bode, kakor poroča „U. T.“, še ta teden donatisnjen, in se bode udom „Slovenskega učiteljskega društva“ brezplačno razpošiljal.

[Davek plačevati] bodo po določilu finanč. ministra od novega leta počenši morali tudi oni gg. katehetje in drugi pomnožni učitelji, ki podučujejo v neobligatnih predmetih in zato prejemajo (mesto stalne plače) le letno nagrado (remuneracijo).

[Vladika Strossmayer] praznoval je dne 4. t. m. sedemdesetletnico svojega rojstva v ožjem privatnem krogu. Slovesno praznovanje pa se bode vršilo v Djakovem dne 8. septembra ob enem s petinširidesetletnico njegovega vladikovanja.

[Francoska] hoče napraviti 24.000 novih šol, za kar potrebuje 750 milijonov frankov (nad 200 milijonov gold.)

[V mestu Novem Jorku] poučuje na javnih šolah 4500 učiteljev.

[Šolstvo na Kranjskem.] Na Kranjskem je 269 ljudskih šol, in sicer: 174 enorazrednic, 51 dvorazrednic, 14 trirazrednic, 26 četero razrednic in 3 peterorazrednic. Med temi je 20 nemških, 231 slovenskih in 18 slovensko-nemških. Šolskih otrok je 57.356.

Listnica.

Gosp. J. K. v Sr.: Prijeli. Pride o pritiki. — Gosp. J. St. pri sv. M.: Prijeli, treba pa je dogovora. Kakor hitro nam čas dopušča, vam pišemo. — Gosp. J. L. v K.: A. G. v S. in Fr. P. v P. Za to štev. propozno. Sicer pa lepa hvala. — Gosp. G. V. v G.: Pišemo. — Gosp. J. H. v Čr.: Lepa hvala. Vse pride. Le tako naprej! — Gosp. F. H. v Š.: Prejem Vašega laskavega pisma vam hvaležno pobotoma. Zelo nas veseli, da ste zadovoljni. Ko bi le tudi Vaši tovariši bili Vašega mnenja in nas gnotno in duševno bolje podpirati blagovolili. — Pa zakaj nam ne določite tudi kak donesek?

Štev. 665.

NATEČAJ.

Mesto učiteljice ročnih del na ljudskih šolah v **Hrastniku** in **Dol-u**, z letno remuneracijo 210 gl. pri dolžnosti, po 13 ur na teden skozi 10 mesecev v letu podučevati, se v zopetno umeščenje razpisuje. Prosilke za to mesto naj svoje redno inštruiranje prošnje z dokazom, da so formalno vsposobljene v tej stroki podučevati, predpisanim potem do 20. februarja 1885. l. pri krajnem šolskem svetu v **Hrastniku** vložijo.

Okrajni šolski svet v Laškem, dne 22. januarja 1885.

Predsednik:
Haas s. r.